בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

רת"ק 45344-09-26 כהן נ' ווייץ

לפני כב' השופטת אביגיל כהן, סגנית נשיא

המבקש: **משה כהן**
ע"י ב"כ עו"ד יעקב ויצמן ויצחק טרגר

נגד

המשיב: **שלמה ווייץ**
ע"י ב"כ עו"ד משה דזנא

פסק דין

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בימ"ש לתביעות קטנות בבת ים (כב' השופטת מיטל בן בסט) מיום 20.8.26 בת"ק 46088-09-25 לפיו התקבלה בחלקה תביעת התובע – המבקש נגד הנתבע – המשיב לתשלום שכר טרחה.

2. עניינו בתביעה קטנה על סך 32,399 ₪ שהוגשה ע"י התובע בגין הפרת הסכם ואי תשלום שכר טרחה.

3. <u>בכתב התביעה נטען כי</u> התובע הוא בעל עסק העוסק במתן ייעוץ כלכלי.
הנתבע פנה לתובע ביום 27.5.25 בבקשה לסיוע במציאת מקור מימון לצורך סגירת חובות.
התובע החל לאתר עבור הנתבע מקור מימון בטרם נחתם הסכם שכ"ט. ביום 8.6.25 הודיע התובע כי הצליח להשיג לנתבע אישור עקרוני להלוואה. הנתבע תחילה הסכים לתנאי האישור העקרוני ולאחר מכן פנה לנתבע בבקשה לשינוי התנאים ובכללם אורך תקופת ההלוואה.
במקביל לפעילות התובע לשינוי תנאי האישורים העקרוניים, ביום 9.6.25 חתמו הצדדים על הסכם שכר טרחה (להלן: "**ההסכם**") בשיעור של 3% + מע"מ מסכום ההלוואה שתתקבל.
ביום 15.6.25 השיג התובע אישור עקרוני נוסף להלוואה שתנאיה תאמו את דרישות הנתבע, אך הנתבע ביקש בשנית לשנות את תנאיה.
ביום 8.7.25 הודיע התובע כי הצליח להשיג אישור עקרוני נוסף לקבלת סכום המימון, אך הנתבע חזר בו מבקשתו ולא חתם על קבלת ההלוואה.

מסמך זה חתום דיגיטלי
חתימה מאובטחת ומוכרת

התובע מבקש לחייב את הנתבע בתשלום שכר הטרחה בהתאם להסכם בסך של 32,399 ₪.

4. ביום 3.3.26 ניתן פסק דין בהיעדר הגנה לבקשת התובע.

5. ביום 17.3.26 הגיש הנתבע כתב הגנה במסגרתו טען כי בהסכם שכר הטרחה נקבע מפורשות, כי תשלום שכר הטרחה מותנה בקבלת כספי ההלוואה בפועל וכי התובע לא עמד בהבטחותיו לארגן לנתבע הלוואות בתנאים שהובטחו לו מלכתחילה.

הנתבע טען כי התובע מאשר בעצמו שחובת התשלום הותנתה רק לאחר קבלת הכספים בפועל ואין חולק שאלו לא התקבלו. נטען כי נדרש בירור עובדתי וראייתי ולא ניתן לחייב את הנתבע במסגרת פס"ד שניתן בהיעדר הגנה. טענות התובע בדבר הסכמות בע"פ הן טענות חדשות.

6. לאחר שהוגשה בקשה לביטול פסק הדין בוטל פסק הדין.

7. ביום 3.8.26 התקיים דיון במסגרתו הגיעו הצדדים להסכמה דיונית כדלקמן:

"**מוסכם כי התובע יציג הקלטה של הפגישה עם הנתבע וכי ככל ואין בהקלטה התחייבות התובע בהתאם למפורט בסעיפים 2, 3, 4 לכתב ההגנה מיום 17/03/2026, קרי: התחייבות של התובע לארגן לנתבע הלוואה בריבית פריים + 1 או לחילופין בריבית קבועה לא צמודה של 10% וכן הבטחה שהלוואה תהיה ללא עמלות נוספות מתחייב הנתבע לשלם לתובע את סכום התביעה בתוך 30 ימים.**"

8. הוגשה הקלטה של הפגישה בצירוף הודעה מטעם התובע במסגרתה טען כי במהלך השיחה הוסברו לנתבע ההבדלים בין מסלולי המימון השונים והתנאים להם, ובסיום השיחה הנתבע בחר באחד מהם.

9. הנתבע הגיש התייחסותו להקלטה וטען כי היא תומכת בגרסתו לפיה התובע התחייב לארגן לנתבע הלוואה בתנאי ריבית פריים + 1 או בריבית קבועה שאינה צמודה בשיעור של 10% וכן כי הובטח לו שההלוואה תהיה ללא עמלות נוספות, אך התובע לא עמד בהתחייבותו ותנאי ההלוואות שניתן עבורם אישור עקרוני שונים בתכלית.

הנתבע הבהיר כי שיעור הריבית מהווה תנאי מרכזי שעל יסודו הוא בוחן את אפשרויות המימון שהציג התובע. הודגש כי מהמשא ומתן כפי שעולה בשיחה, ניתן ללמוד כי הנתבע לא הסכים לקבל כל מימון שיוצע לו וכי ערך בירור ממשי של התנאים בהם יהיה מוכן להתקשר.
עוד עולה מההקלטה, בניגוד לגרסת התובע, קיומו של דף התחייבויות נוסף מלבד הסכם שכה"ט במסגרתו ניתנו לנתבע התחייבויות מפורשות ביחס לתנאי המימון, התומכות בגרסת הנתבע.
כמו כן נטען, כי גרסת הנתבע לא נשענת על ההקלטה בלבד וכי גם הסכם שכה"ט עצמו תומך בטענת הנתבע לפיה התשלום לתובע נקשר לקבלת ההלוואה בפועל, ואף בתגובת התובע לביטול פסה"ד בהיעדר הגנה הודה התובע כי הנתבע הבהיר שאין באפשרותו לשלם את שכה"ט אלא מתוך סכום המימון שיתקבל והתובע הסכים לכך.

10. **<u>פסק דינו של בימ"ש קמא מיום 20.8.26</u>:**

התביעה התקבלה בחלקה והנתבע חויב בתשלום שכר ראוי.
נקבע כי התוספת בכתב יד "עם קבלת ההלוואה", שהוספה להסכם מיום 9.6.25, גוברת על הנוסח המודפס ומהווה "תנאי מתלה" לקיומו של החוזה. מאחר שכספי ההלוואה לא התקבלו בפועל בחשבון הנתבע, נקבע כי התנאי המתלה לא התקיים.

בהתאם להקלטת הפגישה שהוגשה בעקבות ההסכמה הדיונית בין הצדדים, נקבע כי התובע הציג מצג לפיו העמלות יעמדו על כ-4,000 ₪ עד 4,500 ₪ והריבית תעמוד על 10%. בעוד שהאישור העקרוני מיום 8.7.25 כלל ריבית של 10.5% ועמלות בסך מצטבר של 33,033 ₪.
משכך נקבע כי הנתבע לא מנע בחוסר תום לב את קיום התנאי המתלה וסירובו לחתום על הסכם ההלוואה נעשה בתום לב נוכח פערים מהותיים בין המצגים שהוצגו לו לבין תנאי האישור בפועל.

עם זאת, נקבע כי התובע זכאי לקבלת תמורה עבור עמלו מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט, שכן הנתבע קיבל את שירותי התובע מרצונו, שלח אותו להתאים את האישורים מספר פעמים ולבסוף קיבל הלוואה ממוסד חוץ בנקאי.
לצורך כימות השכר הראוי, הסתייע ביהמ"ש בסעיף 6 להסכם ככלי עזר פרשני המבטא את אומד דעתם המשותף של הצדדים לחלוקת הסיכונים, לפיו במקרה של חזרה מן העסקה טרם קבלת האישור העקרוני, ישולם שכר טרחה מופחת בשיעור של מחצית מגובה שכר הטרחה המלא.

הנתבע חויב לשלם לתובע שכר ראוי בגובה של 16,199 ₪.

<u>על פסק דין זה הוגשה בקשת רשות הערעור שלפני</u>.

11. **<u>תמצית טענות המבקש בבקשת רשות הערעור</u>:**

לאחר שנקבע כי הצדדים התנו את תשלום שכר הטרחה בתנאי מתלה של "עם קבלת ההלוואה" וכי תנאי זה לא התקיים, שגה בית המשפט כשחייב את המבקש ב"שכר ראוי" בסך של 16,199 ₪ מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט. סעד זה לא נתבע במסגרת התביעה החוזית ופסיקתו עוקפת את ההסכמה החוזית בין הצדדים. מדובר בהסדר שלילי מובהק של הקצאת סיכונים בין הצדדים, לפיו המשיב נוטל על עצמו את הסיכון כי אם לא תתקבל הלוואה בפועל, הוא לא יהיה זכאי לשכר כלשהו.

עוד נטען כי לא התקיים יסוד ה"התעשרות", שכן המבקש לא הפיק כל תועלת כלכלית או טובת הנאה משירותי המשיב. האישורים העקרוניים שהשיג המשיב היו בלתי ישימים עבור המבקש מאחר שחרגו באופן מובהק מהמצגים הטרום-חוזיים שהוצגו לו.
שירות שאינו ניתן למימוש אינו מהווה התעשרות, ופסיקת שכר ראוי בגין פעולותיו של צד שהוכח כי הציג מצגי שווא מנוגד לעקרון היסוד "אין חוטא נשכר".
המשיב כאיש מקצוע הוא שניסח את ההסכם ויכול היה להסדיר במפורש תשלום בגין עבודה ללא הצלחה.

שימוש בסעיף 6 להסכם ככלי עזר לכימות השכר הראוי הוא שגוי לאור העובדה שסעיף זה עוסק בחזרה מן העסקה עד לקבלת האישור העקרוני, בעוד שבענייננו האישורים העקרוניים שהושגו סטו באופן מהותי מהמוסכם.

לבסוף, נטען כי פסק הדין סותר את ההסכמה הדיונית שגיבשו הצדדים, לפיה הגנת המבקש הועמדה למבחן ההקלטה של הפגישה. משהוכח באמצעות ההקלטה כי גרסת המבקש נכונה והמשיב הציג מצגי שווא, לא היה מקום לעקוף את ההסכמה הדיונית ולחייב את המבקש מכוח עילה חלופית שלא נתבעה.

12. <u>תמצית תשובת המשיב:</u>

נטען כי בימ"ש קמא לא התעלם מהתוספת בכתב יד "עם קבלת ההלוואה", אלא נתן לה תוקף ממשי וקבע כי היא מהווה תנאי מתלה שלא התקיים, ובכך פטר את המבקש מתשלום שכר הטרחה החוזי המלא. עם זאת, ההסכם אינו מסדיר באופן ממצה את מצב הביניים שבו ניתנו שירותים מקצועיים שהופקה מהם תועלת ושימשה עפ"י ביהמ"ש כ"פלטפורמה להמשך". משכך, פסיקת השכר החלקי נעשתה כדין על יסוד טובת ההנאה שהופקה בפועל ושירותים שהתקבלו מרצון.

סעיף 6 להסכם מורה על תשלום מחצית משכר הטרחה "עבור הטיפול" במקרה של חזרה מהעסקה. הוראה זו, אף שאינה חלה במישרין, מהווה אינדיקציה לכך שהצדדים הכירו בערכו הכלכלי העצמאי של הטיפול המקצועי ושימשה כאמת מידה ראויה לכימות התמורה. פרשנות המבקש, לפיה כל אי-השלמה של ההלוואה שוללת בהכרח כל תמורה, מתעלמת ממכלול הוראות ההסכם, מתכלית ההתקשרות ומנסיבות ביצועה בפועל.

עוד נטען כי הסתייעות בדיני עשיית עושר ולא במשפט עולה בקנה אחד עם הגמישות הדיונית המאפיינת את הליך התביעות הקטנות. כמו כן, האפשרות לפסיקת תמורה חלקית הועלתה במפורש על ידי בית המשפט במהלך הדיון מיום 03.08.2026 בנוכחות הצדדים.

על פי ההסכמה הדיונית בין הצדדים נקבע תנאי לחיוב במלוא סכום התביעה בהיעדר התחייבות מוקלטת, אך לא נקבע כי התביעה תידחה לחלוטין אם יימצא בסיס לטענות המבקש בהקלטה.

המבקש קיבל את השירותים מרצונו, שלח את המשיב לבצע התאמות חוזרות ואף נחשף לתנאי ההצעות ללא מחאה בזמן אמת, דבר המבסס את קבלת טובת ההנאה ואת סבירות פסק הדין.

13. **<u>לאחר עיון בטענות הצדדים, מצאתי לנכון לתת רשות ערעור ולקבל את הערעור לגופו, מהנימוקים כדלקמן:</u>**

א) בית משפט לתביעות קטנות נועד לפתיחת שערי בית משפט בפני "אזרח הקטן", כך שיתאפשר לו לנהל הליך זמין, יעיל ומהיר לבירור תביעה בסכום שאינו גבוה יחסית. מטרה זו מתממשת על ידי פישוט הליכי דיון וגמישות בסדרי דין ודיני ראיות.
ראה תקנות 9 ו-13 לתקנות שיפוט בתביעות קטנות (סדרי דין), התשל"ז – 1976 וסעיף 62 לחוק בתי המשפט (נוסח משולב), התשמ"ד – 1984.

ב) על פסק דין שניתן בבימ"ש לתביעות קטנות אין זכות ערעור.
רשות ערעור על פסק דינו של בימ"ש לתביעות קטנות ניתנת רק במקרים חריגים, עת נעשה לאחד הצדדים עוול קשה או כאשר מתעוררת שאלה משפטית בדרגת חשיבות גבוהה ביותר. ראה למשל: רע"א 5623/18 **עיריית ירושלים נ' נתנאל מור** (9.8.18); רע"א 8899/20 **פלוני נ' סוויס אינטרנשיונל איירליינס, סעיף 5 להחלטת כב' הש' מינץ** (20.6.21).
גם כאשר נפלה טעות גלויה ובולטת בממצא עובדתי או ביישום הדין ניתן לתת רשות ערעור. ראה: רע"א 2816/17 **דהרי נ' לוי**, פסקה ט' (10.5.17).

אני סבורה כי ענייננו מצדיק חריגה מהכלל וכי בפסה"ד קיימת טעות גלויה המצדיקה התערבות בפסק הדין.
אמנם בבית משפט לתביעות קטנות קיימת גמישות בסדרי הדין ודיני הראיות, אך הוא עדיין כבול להוראות הדין.
שופט אמור להכריע בתביעה המונחת לפתחו ובעניינה הוגשו כתבי הטענות התוחמים את חזית המחלוקת.

אין צורך במקרה דנן להתערב בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית.
הקביעות כפי שהן מובילות לדחיית התביעה.

ג) בכתב התביעה ביקש התובע לחייב את הנתבע בתשלום שכר הטרחה בהתאם להסכם שכר הטרחה שנחתם (סעיף 13). סעד של תשלום שכר ראוי לא התבקש אף לא ברמז, בכתב התביעה או בדיון.
אי לכך, הנתבע לא התגונן מפני הטענה ובנסיבות אלו אני סבורה כי לא היה מקום לפסוק סעד שכלל לא נדרש מכוח עילה שלא הוזכרה.

יפים לענייננו דברי כב' השופט גרוסקופף בע"א 6290/18 **<u>עזבון טמירה פינצ'וק ז"ל נ' הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ</u>** (2.5.2021) פסקה 141:

"זכות לשכר מכוח חוזה קמה כאשר השירות ניתן על פי הסכם שנכרת בין בעל המקצוע לבין מקבל השירות, והסכם זה מסדיר, במפורש או מכללא, את זכותו של בעל המקצוע לקבל תשלום בעבור שירותיו ... <u>משהוסדרה הזכות לשכר בגין עבודה על בסיס חוזי, וכל עוד עומד החוזה בתוקפו, התביעה לשכר העבודה אמורה להיות מכוחו, ואין היא יכולה להיות מכוחם של דיני עשיית עושר ולא במשפט</u>. זאת כחלק מהעיקרון לפיו כאשר מתן טובת ההנאה מוסדר בחוזה, אין תחולה לדיני עשיית עושר ולא במשפט, שכן במצב הדברים האמור לא ניתן לראות בטובת ההנאה ככזו שניתנה "שלא על פי זכות שבדין".

(הדגש <u>אינו</u> במקור – א.כ).

ד) על סמך הקלטת הפגישה בין הצדדים, נקבע כי תנאי האישורים העקרוניים שהשיג התובע היו שונים באופן משמעותי מהמצגים שהוצגו לנתבע בפגישה.
משנקבע כי תנאי המתלה לתשלום הוא קבלת ההלוואה בפועל, וכן כי סירובו של המבקש לחתום על הסכם ההלוואה נעשה בתום לב נוכח הפערים בין המצגים הטרום חוזיים לבין תנאי האישור העקרוני, מקובלת עליי טענת המבקש לפיה לא היה מקום לחייבו במחצית משכר הטרחה.

ה) הסכם שכר הטרחה קבע בסעיף 6 מנגנון תשלום כאשר בוצעה עבודה מסוימת אך היא לא הושלמה. לפי סעיף זה, חזרה מהעסקה עד שלב קבלת האישור העקרוני מחייבת בתשלום שכ"ט מופחת בשיעור של מחצית מגובה שכה"ט המלא. עם זאת, שעה שנקבע כי המבקש נמנע מלחתום על הסכם ההלוואה בשל הפערים במצגים, אין לראות בהתנהגות זו כ"חזרה מן העסקה" כלשון סעיף 6 אלא כאי מימוש תנאי היסוד שמלכתחילה הסכים המבקש להתקשר על בסיסם.

14. **<u>לסיכום:</u>**

א) לאור האמור לעיל, ניתנת רשות לערער והערעור מתקבל.

ב) פסק דינו של בית משפט קמא יבוטל והתביעה תידחה.

ג) המשיב יישא בהוצאות המבקש ושכ"ט עו"ד בסך 6,000 ₪.

ד) העירבון יוחזר למבקש באמצעות בא כוחו.

ה) המזכירות תשלח פסק הדין לצדדים.

ניתנה היום, י"ד כסלו תשפ"ז, 24 נובמבר 2026, בהעדר הצדדים.

אביגיל כהן, שופטת, סגנית הנשיא